

Kültürlerarası Diyalog ve Halk Kütüphaneleri

Ahmet Çelik

Hacettepe Üniversitesi, Teknokent-Teknoloji Transfer Merkezi, Beytepe, Ankara.
ahmetchacettepe@gmail.com

Mehmet Emin Küçük

Hacettepe Üniversitesi, Teknokent-Teknoloji Transfer Merkezi, Beytepe, Ankara.
mkucuk@hacettepe.edu.tr

Öz: Kütüphane hizmetlerinin yapısını etkileyen toplumsal gelişmelere, “kültürlerarası diyalog” kavramı da eklenmiştir. Ülke dışından kaynaklanan göçlerin doğurduğu kültür çatışmalarının yanı sıra, ülke içindeki farklı toplumsal gruplar arasındaki sorunların da karşılıklı anlayış ve hoşgörüyü dayalı bir iletişim içinde çözümünü öngören kültürlerarası diyalog görüşü, Batılı ülkelerden başlayarak çeşitli ülkelerde kütüphane hizmetlerini de etkilemeye başlamıştır. Son dönemde Ortadoğu bölgesindeki siyasal gelişmelerden büyük ölçüde etkilenen ve bir göç dalgası ile karşılaşan ülkemizde de, kültürlerarası diyalogun gerektirdiği önlemlerin alınması, özellikle halk kütüphanelerinin bu yeni durum çerçevesinde politikalarını gözden geçirmeleri gerekmektedir. Bu çalışmada, Avrupa Birliği politikaları açısından Kültürlerarası Diyalog kavramının tarihsel gelişimi ve bunun kütüphanelere etkisi tartışılarak, Kültürlerarası Diyalog kapsamında kütüphanelerde neler yapılabileceği tartışılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kültürlerarası diyalog, halk kütüphaneleri, Avrupa Birliği, EBLIDA, IFLA.

Giriş

Teknolojik ve toplumsal gelişmelere koşut olarak kütüphanelerin ilgi alanlarına sürekli yeni konular girmektedir. Bunlardan birisi de Türk Kütüphaneciler Derneği'nin 2015 yılı için ana tema olarak seçtiği “Kültürlerarası Diyalog ve Kütüphaneler” konusudur. Kütüphane kavramıyla bu konu arasında nasıl bir ilgi kurulabilir? Evrensel ölçekte bakıldığında, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde teknolojik ve sosyal gelişme ve değişimlerin çok hızlı arttığı, buna koşut olarak toplumsal yapılarda yeni biçimlenmelerin ortaya çıktığı görülmektedir. Günümüzde Batılı toplumların kütüphanelerini etkileyen teknolojik ve sosyal bazı olgular vardır. Toplumsal açıdan ele alındığında iç ve dış göçler; teknolojik açıdan ele alındığında da bilgi ve iletişim teknolojileri, halk kütüphanelerinin hizmetlerini etkilemektedir.

Göçlerden kaynaklanan çok kültürlülük (multiculturalism) Batı dünyası için kimi zaman toplumsal çatışmalara kadar varan sorunlar da doğurduğundan, ilgili ülkelerde bu konuya yönelik çalışmalar yoğun olarak yapılmaktadır. Avrupa açısından çok kültürlülük; gelişmekte olan ülkelere Avrupa'ya yapılan göçlerin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Her göçmen kendi kültürünü de bir ölçüde gittiği yere taşımış, ancak bu kültür çoğu zaman gittiği yerdeki başat kültürle zıtlıkta kalmıştır. Günümüz Batı dünyasında, özellikle Avrupa'da görülen toplumsal çatışmaların

temelinde bu kültür farklılığı yatmaktadır. Sürekli göç alan coğrafik alanların başında gelen Avrupa Birliği ülkeleri farklı kültürler arasında, bir çatışma olmadan yaşamının önemini anlayarak bu konuda politikalar geliştirmeye, çeşitli kurumlara ve bu arada kütüphanelere yeni görevler vermeye başlamışlardır.

Avrupa Birliği, kültürel farklılığı bir zenginlik olarak görmekte ve gelişmesini desteklemektedir. Bu anlamda, kütüphanelerin de içinde yer aldığı kültürel kurumların, kişilerin yakınlaşmasında ve böylelikle daha sağlıklı bir toplumsal yapının ortaya çıkmasında önemli rolleri olduğu savunulmaktadır. Mevcut kültürel yapının gelecek kuşaklara taşınmasında kütüphanelerin yeri tartışılmazdır. Bu onların yalnızca görevi değil, uzun dönemde varlıklarını koruyabilmelerinin de güvencesidir. Özellikle çocuk ve gençlere yönelik hizmetleri bu konuda önem taşımaktadır. (European Union, 2014). Kültürel açıdan giderek çeşitlenen (farklılaşan) bir toplumun gereksinimlerini karşılamak, kütüphaneler için hem bir tehdit, hem de fırsat kaynağı olmaktadır. Bu durum ise kütüphanelerin mevcut yapılarında (yönetim biçimi, personel yapısı, derme) önemli değişimleri gündeme getirmektedir.

Kültür ve Kültürlerarası Diyalog - Tarihsel Süreç

Günlük dilde çok farklı biçimlerde kullanılan “kültür” kelimesinin anlamı Türk Dil Kurumu tarafından şöyle ifade edilmektedir: “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” (Türk Dil Kurumu, 2014).

Kültür, doğuştan getirilen değil sonradan öğrenilen bir kavramdır, kişiler ve toplumlar arasındaki iletişimde de çok önemlidir. Bu iletişim ve etkileşim ile kültürler biçim değiştirmekte ve zenginleşmektedir. Ancak, yoğun göçlerin ortaya çıkardığı “kültür farklılığı” (cultural diversity) Batılı ülkelerde kimi zaman toplumsal sorunları da beraberinde getirmiştir. Günümüzde de söz konusu kültürel farklılıktan kaynaklanan ve şiddet olaylarına dönüşen gelişmeler karşısında, ilgili ülkeler ve uluslararası kuruluşlar bu konuda nasıl önlemler alınabileceğini tartışmaya başlamışlardır (Phipps, 2014). Bu konudaki öncü uluslararası kuruluşlar arasında UNESCO ve Avrupa Birliği, kütüphaneler açısından da IFLA ve EBLIDA gibi örgütler yer almaktadır. UNESCO’nun 2001’de yayınladığı Universal Declaration on Cultural Diversity kültürel farklılığı “insanlığın ortak mirası” olarak görmektedir. Yine aynı kuruluşun 2005’te yayınladığı *Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions* belgesi de konuyu biraz daha derinlemesine ele alarak kültürel etkileşimin kişiler arasında köprü oluşturmada önemli rolüne dikkati çekmektedir (European Union, 2014).

Kültürlerarası Diyalog kavramının gündeme daha yaygın olarak gelmesi ise Avrupa Konseyi’nin 2008’deki *White Paper on Intercultural Dialogue: “Living together as equals in dignity”* belgesiyle olmuştur. Türkçeye, *Kültürlerarası Diyalog için Beyaz Kitap* (Avrupa Konseyi, 2009) adıyla çevrilen belge, kültürlerarası diyalogu “farklı kültürel geçmiş ve dünya görüşüne sahip kişiler, gruplar ve örgütler arasında açık ve karşılıklı saygıya dayalı bir etkileşim süreci” olarak tanımlamaktadır. Avrupa ölçeğindeki Kültürlerarası Diyalogun temel amacı, çok kültürlü bir dünyada barış içinde bir arada yaşamayı ve toplumsal aidiyet duygusunu geliştirmektir. Kültürlerarası Diyalog, insan haklarına saygı, demokrasi ve hukukun üstünlüğüne önem verilerek

çatışmaların çözülmesi ve önlenmesinin mümkün olabileceğini ifade etmektedir. Türkiye'nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin temel hedefi bilindiği gibi "...insan haklarının, demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün korunması ve ilerletilmesine katkıda bulunmaktır" (Avrupa Konseyi, 2009, s. 8). Kültürlerarası Diyalog da ancak demokratik bir ortamda gelişebilecektir.

Avrupa Konseyi, Kültürlerarası Diyalog kavramını gündemine nasıl almıştır? Dönemin Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Terry Davis'in deyiimiyle, "Giderek çeşitlenen ve daha az güvenli hale gelen bir dünyada, sosyal uyumu sağlamak ve çatışmaları önlemek üzere, etnik, dini, dilsel ve ulusal sınırları aşarak iletişim kurma" (Avrupa Konseyi, 2009, s. Önsöz) görüşünden hareket eden Avrupa Konseyi için Kültürlerarası Diyalog, bu amaca hizmet edecek bir araçtır. Avrupa Konseyi bünyesindeki ülkelerin Devlet ve Hükümet Başkanları 2005'teki Üçüncü Zirve Toplantısı'nda Kültürlerarası Diyalogu; bilinç, anlayış, uzlaşma ve hoşgörüyü ilerletmenin, çatışmaları önleme ve toplumun birleşme ve uyumunu sağlamanın bir aracı olarak kabul etmişlerdir. Üye ülkelerin kültür bakanları da, aynı yıl içinde bir *Beyaz Kitap* hazırlanması konusunda görüş birliğine varmışlardır (Avrupa Konseyi, 2009). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, başta olmak üzere Avrupa Konseyi müktesebatı ve diğer temel demokratik standartlar esas alınarak hazırlanan *Beyaz Kitap*'ta şu noktaya dikkat çekilmektedir: Kültürel çeşitliliğin yönetilmesine ilişkin eski yaklaşımlar artık yeterli değildir. "Çok kültürlülük" (multiculturalism) olarak ifade edilen ve kültürel çatışmayı potansiyel olarak barındıran yaklaşım yerine Kültürlerarası Diyalogun esas alındığı daha kapsayıcı toplumlara erişmek hedeflenmelidir. Bu kapsamda Kültürlerarası Diyalog şöyle tanımlanmaktadır: "Farklı etnik, kültürel, dini ve dilsel geçmişleri ve mirasları olan bireyler, gruplar arasında karşılıklı anlayış ve saygı temelinde, açık ve saygılı bir şekilde görüş değişiminde bulunulması süreci" (Avrupa Konseyi, 2009, s. 11).

Beyaz Kitap'ta insan haklarına saygı gösterilerek, demokrasi ve hukukun üstünlüğüne önem verilerek Kültürlerarası Diyalog yoluyla toplumsal çatışmaların önlenilebileceği görüşü dile getirilmektedir. Bu kapsamda, Kültürlerarası Diyalogun diğer hedefleri de şöyle özetlenmektedir (Council of Europe, 2008):

- Görüşlerini paylaşmadığımız kişilerin de düşüncelerini öğrenmek ve anlamaya çalışmak,
- Farklı kültürel gelenekler ve algılar arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemek,
- Anlaşmazlıkların şiddetle çözümlenemeyeceği konusunda uzlaşmaya varmak,
- Mevcut sosyal ve siyasal uygulamalarda gerekli değişiklikleri yaparak kültürel çeşitliliği demokratik bir şekilde yönetmek,
- Farklılığı bir tehdit olarak görenler ile zenginlik olarak görenler arasında köprü kurmak,
- Sosyal uyumun desteklenmesi, sosyal farklılıkların demokratik yönetimi, kültürler arası diyalog konularındaki olumlu uygulamaları paylaşmak,
- Yeni, ortak projeler geliştirmek.

Beyaz Kitap, farklı kültürlerarası çatışmayı önlemek için, yukarıda sayılan önerileri sıralarken; demokrasi ve onun öncülü olan düşünce ve ifade özgürlüğü olmadan Kültürlerarası Diyalogun mümkün olamayacağını belirtmekte, bu konudaki zorunlu koşulları şöyle sıralamaktadır (Avrupa Konseyi, 2009, s. 16-17):

- Bireylerin kendini ifade etme özgürlüğü ve becerisi yanı sıra, başkalarının görüşlerini dinleme isteği ve kapasitesi,
- İnsan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü ön planda tutmak,
- Hiç kimseyi marjinalleştirmemek ve dışlamamak,
- Seçme özgürlüğü, ifade özgürlüğü, eşitlik, hoşgörü, insan onuruna saygı,
- Açık fikirlilik, diyaloga girmekte ve başkalarının görüşlerini ifade etmesine izin vermekte isteklilik,
- Çatışmaları barışçı yollarla çözme kapasitesi,
- Demokratik istikrarın güçlendirilmesine, kamu hayatında ve siyasi söylemlerde ön yargı ve genellemelerle mücadele etmek,
- Çeşitli kültürel ve dini topluluklar arasında ortaklıklar kurmayı kolaylaştırmak.

Görüldüğü gibi, Kültürlerarası Diyalog; sadece basit bir iletişim konusu değil, ancak demokratik bir toplumda gerçekleşebilecek, farklı kültürler arasında ortak değerlerin yaratılmasını ve bilgi paylaşımında bulunulmasını öngören çok boyutlu bir kavramdır. Ayrıca, ülkeler arası göçlerden kaynaklanan kültürel farklılığın yanı sıra aynı ülkedeki yaşlı ve genç kuşaklar, farklı sosyal ve etnik gruplar arasında da kültürel farklılıklar vardır. Bu toplumsal gruplar arasındaki kültürel farklılıklar da Kültürlerarası Diyalog kavramı kapsamında değerlendirilmektedir. Avrupa Konseyi, toplumdaki dezavantajlı gruplar için kamu yönetimlerinin dezavantajlı ya da gereğinden daha az temsil edilen gruplara mensup kişilerin mesleki yaşamda, derneklerde, yerel ve bölgesel idarelerde, gerekli meslek birikimi dikkate alınmak suretiyle, sorumluluk sahibi konumlara ulaşmalarını desteklemek üzere gerektiğinde pozitif ayrımcılık yapmalarını desteklemektedir (Avrupa Konseyi, 2009, s. 40).

Avrupa Birliği bünyesindeki Avrupa Komisyonu da 2008 yılını Kültürlerarası Diyalog yılı ilan ederek kültürel farklılığın ve Kültürlerarası Diyalogun önemine dikkati çekmiştir. Bu diyaloga verilen önem, Avrupa Birliği kültür bakanları arasında 2010'da imzalanan bir metinle Kültürlerarası Diyalogun Avrupa Birliği nezdinde bir öncelik alanı olması sonucunu doğurmuştur. Avrupa Birliği'nin Kültürlerarası Diyalog yoluyla barış, işbirliği ve demokrasiyi geliştirme çabaları, 2012 Nobel Barış Ödülü'nün bu kuruluşa verilmesini sağlamıştır (Holmes, 2014). Kültürlerarası Diyalogun ilgilendiği diğer bir konu da yaşam biçimi ve kültürlerinin giderek standart bir hale gelmesinin yarattığı sakıncalardır. Bunun için farklı/çeşitli kültürleri korumak için gerekli önlemlere ihtiyaç vardır. Sadece evrensel insan haklarını savunmak yeterli değildir. Sayıca az kişi ve gruplara ait olsa da değişik ve farklı kültürler bir "zenginlik" olarak benimsenip, toplumdaki egemen kültür tarafından ortadan kaldırılmasının önüne geçebilecek politikalar geliştirilmelidir (European Union, 2014).

Kültürlerarası Diyalog Kapsamında Kütüphaneler

Kültürlerarası Diyalog tartışması konu ile ilgili kurumlarda yankı bulurken, kütüphaneler de bunun dışında kalmamışlardır. Ulusal ve uluslararası kütüphane dernekleri bu konuya yönelik politikalar geliştirmeye başlamışlardır. Örneğin IFLA, 2003'te yayımladığı *Information for all: the key role of libraries in the information society* (IFLA, 2003) başlıklı raporda kültürel farklılıkların dikkate alınması, kültürlerarası diyalogun hızlandırılması görüşüne yer vermiştir. Audunson (2005)'da, göçmenlerin topluma kazandırılması konusunda halk kütüphanelerinin neler yapabileceğini tartışmıştır.

IFLA, 2008’de de UNESCO ile birlikte yayımladığı Multicultural Library Manifesto (IFLA/UNESCO, 2008) ile “kültürel farklılık” konusunda kütüphanelerin yeni roller üstlenmesi gerektiğine işaret ederek şunları söylemektedir:

Bütün insanlar, gittikçe karmaşıklaşan bir dünyada yaşamaktadır. Dünyada 6000’den daha fazla dil bulunmaktadır. Uluslararası göçün her yıl giderek artması, karmaşık kimlikli insanların sayısını artırmaktadır. Globalleşme, artan göçler, hızlı iletişim, ulaşımın kolaylaşması ve 21. yüzyılda gerçekleşen diğer etkenler birçok ülkede, önceden görülmedik biçimde, kültürel farklılığı artırmıştır.

Bu yüzden halk kütüphanelerinin;

- Kültürel ve dil geçmişine bakmaksızın toplumun bütün üyelerine hizmet etmesi;
- Uygun dil ve alfabelerde bilgi sağlaması;
- Her topluluğun gereksinimlerini karşılayacak bilgi kaynağı sunmaları esastır.

IFLA, çok kültürlü topluluklardaki kütüphanelerden beklenen diğer rolleri de şöyle belirtmektedir (IFLA/UNESCO, 2008):

- Kültür ve dil çeşitliliğini içeren dermeler geliştirmeli,
- Sözlü kültür ürünlerine de özel bir önem vererek, kültürel mirasın korunması için kaynak ayırmalı,
- Hizmetlerinde kullanıcı eğitimi, bilgi okuryazarlığı, kültürel mirasın korunması gibi konulara da yer verilmesi,
- Bilginin organizasyonu ve erişiminde kullanılacak uygun dillerle kütüphane kaynaklarına erişimi sağlamalı,
- Değişik grupları kütüphaneye çekmek için uygun dillerde pazarlama ve halkla ilişkiler yöntemleri geliştirmelidir.

IFLA 2009’da yayımladığı *Multicultural communities: guidelines for library services* (IFLA, 2009) adlı yayınıyla çok kültürlü kütüphane hizmetlerinin çeşitli boyutlarını ayrıntılı olarak incelemekte, önerilerde bulunmaktadır.

Avrupa ölçeğinde konuyla ilgili en önemli girişimler EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Association) tarafından yapılmıştır. EBLIDA (2011)’ya göre, her tür kütüphane çok kültürlü bir toplum yapısına katkıda bulunmak üzere yeniden örgütlenmelidir. Avrupa ölçüsünde eğitim, kültür, toplumsal gelişim ve demokratik yaşamın güçlenmesinde kütüphanelerin özel bir yeri vardır. Kültürlerarası Diyalogun sağlıklı bir şekilde gelişimi için kütüphanelere düşen görevler şunlardır:

- Bilgiye erişimi ve yaratıcılığı kolaylaştırmak. Kütüphaneler gereksinim duyulan her yerde, herkese hizmet vermek için örgütlenmelidir.
- Eğitimde yaratıcılığı teşvik etmek. Yaşam boyu eğitim, kültürlerarası diyalog, dil eğitimi, bilgisayar becerileri kütüphanelerin bu kapsamda rol üstlenmesi gereken konulardır.
- Farklı kültürel gruplara yönelik etkinlikleri desteklemek. Kar amacı gütmeyen kurumlar olan kütüphaneler, göçmenler de dâhil bütün kullanıcılara yönelik kültürel faaliyetlere yer verirler. Bu anlamda kültürlerarası diyaloga katkıda bulunurlar.
- Bölgesel gelişimi desteklemek.
- Avrupa ve dünya ölçüsünde kültürel farklılığı teşvik etmek. Avrupa’daki kütüphaneler çok kültürlü bir toplumda “köprü” görevini yerine getirirler.
- Kültürel sektörün gelişimini desteklemek.

- Avrupa'nın zengin ve çeşitli kültürel mirasına erişimi desteklemek. Tüm Avrupa'daki kütüphane dermelerine ve kültürel mirasa Europea (Avrupa Kütüphanesi) vasıtasıyla erişmeyi desteklerler.
- Toplumdaki çeşitliliği yansıtacak şekilde personel istihdam etmeleri önerilmektedir.
- Kültürel ve dil açısından çeşitlilik gösteren yerlerdeki kütüphane hizmetlerinin her tür kullanıcıya yönelik hizmet sunmaları ve ayrıca yeterince hizmet alamayan kültürel ve dil gruplarına yönelik özel hedeflerin belirlenmesi yerinde olur.

Avrupa Birliği tarafından hazırlanan bir raporda (European Union, 2014) çeşitli Avrupa ülkelerinde kütüphaneler ve müzelerin de dâhil olduğu kültür kurumlarının bu konuda neler yaptıklarına ait örnekler verilmektedir.

Ülkemiz Açısından Durum

Türkiye’de, Kültürlerarası Diyalog kapsamında gerek ülke içindeki farklı kültür gruplarına, gerekse son yıllarda ülke dışı göçlerden kaynaklanan sorunlara, kütüphaneler olarak neler yapılması gerektiği henüz yeterince tartışılmamıştır.

Ülke içindeki farklı ekonomik ve sosyal gruplara, özellikle dezavantajlı kesimlere yönelik olarak yapılmakta olan Kütüphan-e Türkiye Pilot Projesi, halk kütüphanelerine yönelik bir sosyal inovasyon projesidir (Çelik, 2014). Bu proje ülke düzeyinde yaygınlaştırılabilirse, ülkedeki dezavantajlı kesimler aleyhine olan kültürel eşitsizliğin bir ölçüde giderilmesi hedeflenmektedir.

Kültürlerarası Diyalog kavramının Batılı ülkelerde hayata geçmesini zorunlu kılan teknolojik ve toplumsal etkenler, son dönemde Türkiye’de de aynı ciddiyetle ele alınmayı gerektiren konulardır. Türkiye’de Avrupa’da olduğu ölçüde bir göç dalgası, yakın dönemdeki Suriyeli göçmenler bir tarafa bırakılırsa, yaşanmamıştır. Ancak, komşu ve yakın ülkelerdeki siyasal dalgalanmaların yarattığı kaostan kaçan göçmenlerin “kalıcı” bir duruma gelmeleri güçlü bir olasılıktır. Bu kişilere yönelik sosyal politikaların yanı sıra, Batılı ülkelerde örneği görülen “farklı kültürlere yönelik” bir kütüphane politikası saptanması konusu özel bir önem taşımaktadır.

Sonuç

Dünyada giderek hızını artıran teknolojik ve sosyal gelişmeler bütün toplumsal kurumları, bu arada kütüphaneleri, doğrudan etkilemektedir. Her toplumsal kurum, söz konusu gelişme ve değişime uyum sağlayabildiği oranda varlığını koruyabilecektir. Halk kütüphaneleri de, geleneksel hizmetlerinin yanı sıra, toplumda gereksinim duyulan yeni hizmet alanlarına yanıt verebildikleri oranda bilgi toplumu içinde yerlerini koruyacaklardır. Kültürlerarası Diyalog kavramının çağrıştırdığı farklı kültür gruplarına yönelik kütüphane hizmeti de bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Vatandaşların, toplumun kültürel hayatına katılabilmeleri, “dışlanmışlıktan” kurtulmaları ve yaratıcılıklarının artması için bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma becerileri çok önemli araçlardır. Demokratik toplumun oluşmasındaki en önemli adım olan “Bilgi Edinme Özgürlüğü” de halk kütüphaneleri aracılığıyla vatandaşların kullanabileceği bir haktır. Halk kütüphaneleri bu konuda çok etkili bir rol oynama potansiyeline sahiptir. Kütüphaneciler bu konularda eğitim almaktadırlar. Ancak bu konuda eksikliği duyulan konu, halk kütüphanelerinin

bu tür konular için en uygun yerler olduğu algısının toplumda henüz yerleşmemiş oluşudur.

Kültürel farklılığın bir “çatışma” ögesi olarak değil, toplumsal bir “zenginlik” olarak görülmesi ilkesinden hareket eden Kültürlerarası Diyalog anlayışının Türkiye’de de benimsenmesi, olası toplumsal çatışmaların önlenmesi ve daha sağlıklı bir demokratik yaşam için yararlı olacaktır. Konu ile ilgili diğer toplumsal kurumlar gibi, kütüphanelerin de kendilerine düşen rol için politikalarını belirlemeleri gerekmektedir.

Kaynakça

- Audunson, R. (2005) The public library as a meeting-place in a multicultural and digital context: The necessity of low-intensive meeting-places. *Journal of Documentation*, 61(3), 429-441.
- Avrupa Konseyi (2009). *Kültürlerarası diyalog için beyaz kitap*. Ankara: T.C. Dışişleri Bakanlığı.
- Council of Europe. (2008). *White paper on intercultural dialogue: Living together as equals in dignity*. 18 Haziran 2015 tarihinde http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf adresinden erişildi.
- Çelik, A. (2014). 5N 1K ile Kütüphan-e Türkiye Projesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 28(1), 72-74.
- EBLIDA. (2011). *Libraries- cultural peaks for information and inspiration*. EBLIDA. 18 Haziran 2015 tarihinde http://www.eblida.org/EN_Position_Paper_EGCIS_May_2011.pdf adresinden erişildi.
- European Union. (2014). *Report on the role of public arts and cultural institutions in the promotion of cultural diversity and intercultural dialogue*. European Union. 18 Haziran 2015 tarihinde http://www.Ec.europa.eu/culture/library/reports/201405-omc-diversity-dialogue_en.pdf adresinden erişildi.
- Holmes, P. (2014). Intercultural dialogue: challenges to theory, practice and research. *Language and Intercultural Communication*. 14(1), 1-6.
- IFLA. (2003). *Information for all: the key role of libraries in the information society*. IFLA. 18 Haziran 2015 tarihinde http://www.unige.ch/biblio/ses/IFLA/rol_lib_030526.pdf adresinden erişildi.
- IFLA/UNESCO. (2008). *IFLA/UNESCO multicultural library manifesto*. IFLA. 18 Haziran 2015 tarihinde http://www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural_library_manifesto-en.pdf adresinden erişilmiştir.
- IFLA. (2009). *Multicultural communities: guidelines for library services*, (3. bs.). IFLA. 2 Mayıs 2015 tarihinde <http://www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural-communities-en.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Phipps, A. (2014). They are bombing now: Intercultural dialogue in times of conflict. *Language and International Communication*, 14(1), 108-124.
- Türk Dil Kurumu. (2012). *Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük*. 1 Mart 2015 tarihinde <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden erişildi.